

*Андрій Заблоцький та його вірний кіт. Бійці 1-ї роти батальйону «Нічні тіні». Разом
рік на нулі.*

Я не буду писати лише про війну. Війна у всі часи однакова — смерть, кров, бруд. Я писатиму про людей на війні. Вони сильні і слабкі, мужні і не дуже, порядні і підлі. Люди... Я зміню децю. На фронті траплялись розмаїті трапунки — і кумедні, і трагічні. Бувало, що людина виглядала смішно або демонструвала себе не з найкращої сторони. У таких випадках я не буду називати справжніх імен та позивних. Як би там не було, всі, про кого я пишу, мали сміливість піти до армії і стати на захист України, і вже за це вони заслужили на повагу суспільства.

Це не хроніка, а літературний твір, отже, будуть у ньому і вигадані персонажі, і деякі вигадані ситуації та деталі. Скажімо так, це твір, написаний на основі реальних подій, учасником яких я був. От, наприклад, згідно з офіційними даними у період з 2015 по 2016 наша артилерія жодного разу не відкривала вогонь. А у моїй книзі буде відкривати!

Наперед прошу вибачення у всіх солдат та офіцерів, про яких не згадаю. Я б хотів розповісти про кожного, але вас багато тисяч, і це неможливо фізично. Кожен підрозділ 14-ї бригади виконав усі поставлені командуванням завдання, проявивши при цьому чудеса героїзму та винахідливості.

Ситуації, що мною описані, трапляються з піхотою у кожній бригаді. І піхота тримає фронт часто не завдяки керівникам у столиці, а всупереч їм чи незважаючи на їхні недолугі накази.

Боюсь, що кадровим у штабах це не дуже сподобається. Я більш ніж упевнений, що вони будуть кричати: «Все не так! Він ганьбить армію і свою бригаду!» Так, дорогі мої, так. Я художник, я так бачу, і вам доведеться з цим змиритись. І не дзвоніть з вимогами все переписати — пошлю в сторону моря.

Звичайно, щось я придумав, щось почув, щось бачив на власні очі. Якщо ж брати у процентному співвідношенні, то 90 % описаного — правда. Що стосується отих 10 %, то... як каже замполіт 3-ї роти Сан Саніч: «Вибач, це піхота, брат».

Товариші офіцери, ви служите у піхоті, і це означає, що нам з вами випала висока честь здохнути першими.

Тимур Бригадний, замкомбрига 14-ї ОМБр

Вітер підняв пісок, закрутив його у карликове торнадо і погнав вздовж дороги. Хвиля розпеченого повітря налетіла на ряди наметів 14-ї піхотної моторизованої бригади, проганяючи пил у проходи між ними. Курячись жовтою хмарою, пил наштовхувався на маскувальну сітку, за якою офіцери чекали на початок наради.

Стільчик командира бригади ще був пустий. Кілька днів тому його викликали до Києва, і сьогодні комбриг мав повернутись з важливими вістями.

Офіцери, що сиділи на грубих дошках, набитих на вкопані в пісок пеньки, помітно хвилювались. Усі здогадувались, навіщо комбриг їздив у столицю. Нещодавно закінчилось бригадне злагодження, останній етап навчань, а значить — скоро виступати.

«Скоррро», — висвистував вітер. «Скорро», — шурхотів пісок, вдаряючись у масксітку та зсипаючись з неї униз.

— ...а він мені говорить, що йому на взвод бушлатів не видали! — гримів над притихлими офіцерами голос зампотила. — Бушлатів!

Зампотил голосно і заразливо засміявся, оглядаючи присутніх і ніби закликаючи їх приєднатись до веселощів.

— Червень місяць, а йому бушлати давай! По-перше, де я візьму? А по-друге, якби і мав: дай йому зараз бушлат, він його до зими профукає, як пити дати, якщо, звичайно, «Новою поштою» додому не відправить. Ги-ги-ги-ги!!! Товариші кадрові, що ви скучні такі. Акакііч, ви там до мене прислати когось мали...

— Так ето, я пришлю ето, — оживився начбой — відповідальний за бойову підготовку особового складу.

Командир роти хімічної безпеки про щось тихо переговорювався з начальником інженерної служби.

Начальник штабу Петров сидів в торці поставленого для комбрига стола, опершись на нього обома руками та блудячи поглядом по обличчям присутніх.

До коменданта польового табору, колишнього начальника життєвої зони, підбіг солдат комендантського взводу. Козирнув, зашепотів щось на вухо.

— Єдет? — перепитав у коменданта Петров.

— Їде, товариш полковник, — кивнув комендант.

Петров був підполковником, але військові мали за звичай величати підполковників полковничим званням. Така собі приємна для підполковника помилка. Військові у цих справах забобонні. Помилитись, понизивши когось у званні, вважалося поганою прикметою а вверх — помиляйся. Підполковнику приємно, а можливо, бог Марс почує і пришле з небес третю зірку. Тоді можна буде підійти і запитати: «Товариш полковник, то ви сьогодні за звання виставляєтесь? Ви ж про мене не забудьте. Це я вам наврочив!»

Молодий для свого звання начальник штабу зробив вигляд, що не помітив «помилки»

коменданта.

Оперативний черговий піднявся зі свого місця, ще раз перевіряючи, чи всі є, а за кілька хвилин до місця збору підійшов комбриг.

— Товариші офіцери, — вигукнув начальник штабу, і військові піднялись з своїх місць.

— Товариші офіцери, — привітався комбриг.

— Товариші офіцери, — повторив за ним начальник штабу, дозволяючи таким чином присутнім сісти.

Троєкратне «товаришіофіцери» було ритуалом кожної наради. Як закляття, що має забезпечити бригаді успіх у всіх починаннях.

Обличчя комбрига було червоним. Він посміхався. Та посмішка Олександра Миколайовича Жокея не завжди свідчила про його хороший настрій. Жокей любив життя та часто посміхався. Почервоніти він міг зі злості, задоволення, коньяку, швидкої ходи або ще мільйона причин. Взагалі вгадувати щось по обличчю командира було марною справою. Він прекрасно знав про це і у особливо важливі моменти любив затягнути паузу, максимально загострюючи увагу присутніх.

— Начальник Генерального штабу та командувач Сухопутних військ високо оцінили нашу роботу під час бригадного бойового злагодження. Нас, товариші офіцери, зарахували у резерв начальника Генерального штабу Збройних сил України.

Обличчя мобілізованих офіцерів розпливлися в усмішках, а от кадрові якось раптово посерйознішали.

— Все, п...ц, — прошепотів начальник зв'язку.

— О! Бачу, кадрові розуміють, — сказав Жокей і на цей раз щиро посміхнувся. — Для тих, хто не зрозумів. Ми резерв Генерального штабу, і це означає, що тепер нас будуть запихати у саму жопу. І ми з вами, товариші офіцери, через два тижні туди виступимо.

Вітер жбурнув в обличчя комбрига пригорщу піску. Комбриг витер очі тильною стороною долоні і з надзвичайно суворим обличчям сказав: «Відставити». Команда, вочевидь, стосувалося саме вітру, і він послухав, приліг поруч з начальником штабу на вигорілу траву.

Стало якось надприродно тихо.

Бригада каталась по полігонах уже майже півроку, проходячи одні навчання за іншими. Всі розуміли, що 14-ку готують до чогось серйозного і рано чи пізно доведеться їхати в АТО. Момент настав, і хоча всі чекали на цю звістку, вона, несподівано, всіх приголомшила.

14-ту ОМБр сформували із залишків 51-ї бригади, підрозділи якої брали участь практично у всіх героїчних та трагічних епізодах першого року війни. Те, що відбулося тоді, інакше як зрадою не назвеш. Одну з найбільших бригад Збройних сил розділили на невеличкі підрозділи, які розкидали по всьому фронту, звівши нанівець її бойову міць. Десятки солдат та офіцерів загинули, велика кількість отримали поранення.

Кадрові пам'ятали все це і боялись, чи не повторить 14-ка долю 51-ї бригади. Більшість офіцерів ще не бачили справжньої війни і страшились невідомості.

Здається, тільки командир роти снайперів, маленький, сухий «афганець» Гена, жодним чином не відреагував на повідомлення командира. Він, як і до початку наради, задумливо дивився чи то в поле, чи то у глибину себе.

— Противник планує цього літа отримати сухопутний прохід у Крим. Для цього йому треба взяти Маріуполь. Ми його будемо захищати. Сьогодні після наради ми з начальником штабу та командиром розвідки сформуємо рекогносцировочні групи, які завтра виїдуть на

місце. Вивчити кожен метр оборони! Спланувати розміщення тилових служб. Витрясти з тих, хто там стоїть, всі дані про противника! — гримів голос комбрига. — Всім службам підготуватись до виїзду. Зброя, речі, техніка. Заступник з тилу... Прошу...

Зампотил, в обов'язки якого входило забезпечення майже п'яти тисяч людей, не цей раз не жартував і не посміхався. У важливі моменти він вмів перетворюватись на людину-комп'ютер, який швидко та безпомилково видає цифри та найменування, пам'ятаючи всі до одної кухні, намети, запаси дров та кількість отриманих сухих пайків.

— Пальне обіцяють завтра дати, — говорив зампотил, — але дадуть впритик. На марш не вистачить.

— Чому не вистачить? — здивувався комбриг.

— Тому що дають з урахуванням розходу на нову техніку. А в нас наймолодшій машині 30 років. Плюс непередбачувані розходи.

— Які, бл..., непередбачувані розходи?! — зірвався на крик командир. — Це те, що механи злили і на горілку поміняли?! Це у вас непередбачувані розходи? Начальник служби ПММ...

Піднявся чоловік у формі із засмальцьованим рукавом. Перед нарадою він особисто перевірів залишки і не помітив, що вимастив рукав. Зате він був готовий до того, що його піднімуть.

— Доїдемо, товариш полковник, — упевнено сказав начальник служби паливо-мастильних матеріалів. — Ми тут під час останніх навчань трохи зекономили...

— Зекономили... добре що не прої...ли, як завжди, — пробурчав Жокей.

Комбриг хотів зберегти суворий вигляд, але не стримався і посміхнувся. ПММщики бригади проявляли чудеса бережливості, що, правда, не тішило командирів підрозділів, яким доводилося випрошувати кожен літр пального. Часто це змахувало на торгівлю на східному базарі, коли покупець і продавець розігрують цілі спектаклі, вириваючи собі волосся та посипаючи голову попелом.

Наступним піднявся зампотех.

— Техніка першого і другого бату, яку відправляли на завод, відновлена. Командирам батальйонів завтра відправити групу, щоб її забрати. До АТО железкою, на платформах. Далі підете польовими дорогами, своїм ходом.

— А моя техніка? — запитав командир третього бату.

— Вашої немає. Ще не отримали.

— А як же я воювати буду? — обурився комбат.

— Третій бат лишається чекати техніку, — втрутився комбриг. — Доженете нас потім.

— Як «лишається»? — піднявся командир першого батальйону з позивним Граніт. — Мій батальйон весь на маталигах. Ні одного бетера, ні одної БМП. Другий бат — така ж ситуація. Ми на легкоброньованих тягачах Маріуполь захищати будемо?

— Будемо. На тому, що є, будемо!!! — огризнувся комбриг, якій прекрасно розумів ситуацію, в якій опинився. — Танками піхоту підсилимо, артою прикриємо. Прикриєш? — звернувся він до невисокого, жорсткого, з обличчям, ніби вирізаним зі сталевого листа, начальника артилерії.

— Так точно, прикрию, — підтвердив артилерист.

— От тобі і резерв Генштабу, — прошепотів начальник медичної частини, закриваючи очі і піднімаючи обличчя до неба, благаючи для піхоти захисту та порятунку.

Начальник медроты розумів, що відсутність у батальйонах техніки, яка реально здатна

вести бій, може обернутись великими втратами. Подумки він почав підраховувати кількість наявних медикаментів, прикидаючи, наскільки їх вистачить, якщо втрати будуть такими ж, як у 2014 році.

— Я нікого тут не тримаю, — понизивши голос говорив командир бригади. — Хто бажає, подавайте рапорти про перевід. Я всім підпишу. Але я надіюсь, що боягузів тут немає і ви не кинете бригаду у такий відповідальний момент. Нової техніки немає. Третина рембату сидить у пункті постійної дислокації, намагаючись зібрати з наявної рухляді хоч щось, що може їздити. Командиру рембату я ставлю задачу: все, що можна використати як запчастини, — зняти з трупів і доставити сюди. Волонтери вчора прислали нам одну машину. Джип. Начальнику розвідки, після наради підійти до мене, отримати ключі. Нам поставили задачу, і ми маємо її виконати. Не мені вам розказувати, що нікого не гребе, як ми це зробимо. За результатами навчання і за укомплектованістю особовим складом ми зараз найкращі. Ми готувались до ведення нічних боїв. У нас хоч якісь прибори нічного бачення є. Ще раз кажу: хто захоче перевестись — заходьте після наради. Підпишу. Прошу, товариш підполковник, — кивнув Жокей зампотеху, — продовжуйте.

— Товариш полковник, броньована ремонтно-евакуаційна машина не на ходу. На заводі її прийняти відмовляються. Вони перегружені. Що з нею робити?

— Відправити в ППД у Володимир-Волинський, — розпорядився командир бригади.

— Неможливо. Вона взагалі не їздить. Відбуксирувати не зможемо. Треба лафету, а їх теж немає. На полігоні я б теж не лишав. Боюсь, пропаде. Пропоную забрати з собою в АТО. Там в секторі евакуатор попросимо. І шанси отримати запчастини на машину, яка у зоні, більші. До станції завантаження рембат її допхає якимось.

Комбриг роздратовано покрутив головою і погодився.

Піднявся бригадний замполіт Курочкін.

— Командири підрозділів, підсилити контроль за особовим складом на предмет вживання алкоголю. На погрузці всі мають бути тверезими. Нам втрати через необережність не потрібні. Ми ще в АТО не виїхали, а в нас уже є один «поранений» з діркою в голові. Зранку на шиккування виходити, а він спить. Командир його будить, той не розуміє, де він є. Біжить, зачіпається за розтяжку палатки і головою об ґрунт. Був би тверезий, напевно би вбився. Зі штабу оперативного командування нам телеграма прийшла. — Курочкін взяв телеграму, пробіг очима. — От, підсилити... запобігти... взяти на контроль. Зрозуміло? Кому не зрозуміло, підійдіть до мене після наради, ознайомтесь. І головне — техніка безпеки!!!

Технікою безпеки, проміж усього іншого, відав заступник командира бригади Тимур Вікторович Бригадний. Сто двадцять його кілограмів піднялись з лавки на висоту під метр дев'яносто. Він розвів свої великі руки з мозолями-сікенами від кількох десятків років заняттям карате і рикнув «товариші офіцери» з потужністю ієрихонської труби.

— Вчора, товариші офіцери, в нас чуть не сталося ЧП. Іду я по табору, а на зустріч мені боєць, в якого нога по коліно в гівні! Я побачив і о...їв! Питаюся його, що сталося, а він каже, що чуть в парашу не провалився. Пішов, ну, як помагається, на то наше піаніно, сів, і в нього під ногами дошка тріснула. Ну, він ногою туди, куди і сидів. В яму. А там уже по горличко! Під зав'язку. Результат — те, що я бачив!

Присутні спочатку намагалися приховати посмішки, виказувати неувагу до оповідання полковника мало хто б наважився, але стриматись було нереально. Спочатку почали посміхатись, потім заржали вже в повний голос.

Туалет — величезний рів на пригорку, перекритий старими дошками, дійсно дуже був схожий на клавіші піаніно, за що й отримав цю назву. Зі сторони табору сортир був відгороджений жердинами, на які повісили соснові гілки. З фронту він взагалі ніяк не закривався, і засідаючи у справах бійці могли милуватись прекрасним краєвидом — безкраїм степом. Піаніно дісталось бригаді від попередників і тепер дійсно було переповненим.

— Товариші офіцери, не смішно!!! Там глибина більше двох метрів. Я вчора відправив бійця з жердиною, він мені все поміряв. А якби той, невезучий, втопився? Нас би з вами по голові не погладили. А рідним його як пояснювати? Герой, втопився у фекаліях? Смішно?! Він герой, пішов у військо добровольцем... Загинув би на фронті, його ім'ям школу би назвали. А якби втопився? Що, громадський туалет називати?

Люди вже просто не могли сміятись, сповзаючи із лавок і ридаючи один одному у плече. Командир бригади тримався довше за всіх, але теж не витримав, вдихнув повні груди повітря і витер сльозу:

— Тимур Вікторович, давайте, закінчуйте доповідь.

— Я вже закінчую. Комендант, візьміть пару бійців, дошки, я там за ПХД першого батальйону бачив, перевірте все в тому піаніно і поміняйте небезпечні. І, командир роти хімзахисту, візьміть в медиків хлорки і засипте там все. Скоро на марш, не дай Бог, ще якась дизентерія почнеться. Люди скажуть, ще до АТО не доїхали, а вже обгадились!

З наради всі йшли з прекрасним настроєм. Доповідь полковника Бригадного розвіяла гнітючі думки. Комендант, який, як правило, помічав усі нюанси, проходячи повз Бригадного призупинився і кивнув йому:

— Вмієте ви, Тимур Вікторович, розрядити обстановку.

Бригадний хитро підморгнув коменданту.

До вечора командир бригади працював у своєму кунгу. Жодного рапорту про перевід в іншу частину не надійшло.

Пусть читают книжки. Может, они не поймут там ничего, но у них меньше будет времени, чтоб херней страдать.

Ігор Петров, начальник штабу 14-ї ОМБр

Після загальнобригадної наради по організму (так військові називають свою бригаду) прокочується серія менших нарад, на яких вирішуються проблеми батальйонів та окремих підрозділів. На рівні батальйону нарада виглядає приблизно так само, як і бригадна, на рівні рот вона зводиться до бесіди командира роти та замполіта. Вирішується основне питання — яким чудом усі отримані накази виконати.

Залишивши позаду намет комбата, де щойно закінчилась батальйонна нарада, командир третьої роти Сергій Сірко не поспішаючи йшов до свого намету. Він уже був в АТО і прекрасно розумів, що його чекає. Тепер треба було пояснити це роті мобілізованих, які ще не мали незабутніх відчуттів, що з'являються після падіння за 50 метрів від тебе снаряду 152-го калібру.

Високий, міцний ротний провів рукою по поголеній голові та вже збирався пірнути у намет, як раптом помітив, що з-за нього стирчать чийсь ноги у резинових капцях. Сірко, позивний якого був Панда, тихо пройшов уперед, зазирнув за намет і побачив там свого замполіта.

Лисий, до пояса голий чоловік років п'ятидесяти сидів на ящику з-під снарядів із книжкою у руках. Колишній борець з міцним торсом та шрамом через весь живіт кумедно, як аристократи у німому кіно, трьома пальцями тримав книжку, а іншою рукою притримував окуляри у тонкій оправі — під золото.

— Кане-ее-шно, — протягнув Сірко. — Хто жив, той живе. Ти, Сірко, бігай по нарадах, получай триндюлей від комбата, а замполіту пофіг! Замполіт книжку читає. Йому, замполіту, наплювати і розтерти. Сан Санич! Що ви там усе читаете?

— О, то це дуже корисна книжка! — знявши окуляри, вигукнув Сан Санич Пашкевич, з позивним Ураган. — Роман «Холодний яр»! Це про визвольну боротьбу українського народу. Я ж читаю і бачу, що москалі нас упродовж всієї історії гнобили. Їм же взагалі не можна вірити! То це ж у 20-ті роки відбувалось то саме, що і зараз!

Сірко взяв в Санича книгу й уважно подивився на обкладинку.

— Про війну з москалями, кажете... Угу. Ну, читайте, бо скоро і нам прийдеться з ними повоювати.

— Що, виходимо?

— За два тижні, якщо нічого не поміняється. Так що, Сан Санич, ховайте ваші книжки і давайте до від'їзду готуватись. Давайте, Санич, вдягайте мундир, щоб солідно виглядати, підемо з хлопцями поговоримо. Від теорії, — показав Панда на книжку, — до практики.

Ураган відклав книжку в сторону і почав взувати берці. Нога застрягла, ніяк не просуваючись у чобіт.

— Як мене ця піхота дістала, — бурчав Сан Санич. — Ні відпочити, ні книжку почитати. 150 придурків. Колись я був замполітом у зенітників. У мене було 28 чоловік. Ми

звали один одного по імені і по батькові, а зранку пили каву з коньяком. І потім мене заплітали в піхоту... Про що з ними розмовляти? Сергій Валерійович, я старша людина, мені перепрацьовуватись не можна. В мене, може, з ранку макової росинки в роті не було.

Доки Ураган не дуже по-ураганному взував берці, Панда вловив запах алкоголю, втягнув носом повітря, визначаючи напрямок, і неквапливо пішов в сторону відповідного намету.

— Санич, доганяйте...

Коли він заглянув у середину намета, звідки тягнуло спиртним, то не побачив там нічого кримінального. Ящики з-під снарядів, які служили солдатам столом, були пусті, але навколо з ангельськими виразами на обличчі сиділи зампотех роти і три механіка-водія.

— Бухаєте, — лагідно промовив Панда.

— Та як бухаємо, в нас нічого немає, — заплітаючи язиком почав виправдовуватись один із механів.

Його штурхнули ліктем під ребро, і механ замовк. Пляшка була оперативно схована, але духан у палатці стояв такий, що відпиратись не було сенсу.

— Ну-ну. Бухайте. В мене під Савуркою було три таких брата-акробата. Гради почали п...чити, а вони бухали, а потім побігли вальтами у бліндаж.

Сірко зімітував біг п'яної людини.

— Ми їх потім у три ящики з-під снарядів позбирали. Поки збирали — по кавалках, от таких кусочках, в мене цілий взвод обригався.

— Так ми ж не в АТО. Ми ж розуміємо, — знову почав механ.

— То ви поки що не в АТО. А скоро будете. Виступаємо. Сьогодні я вам нічого не зроблю, хер з вами, але якщо ще раз зловлю, не ображайтеся. Зампотух, — звернувся Сірко до хмільного зампотеха, колишнього міліціонера, мобілізованого під час четвертої хвили мобілізації, — завтра зранку ти у парку. Вся техніка на ходу, все почищено, поскладано, закріплено. Ти мене зрозумів?

У цей момент до намету влетів Сан Санич:

— А-ааа! Бухаєте! — вигукнув він. — Зампотух!!!

— Тихіше, тихіше, Сан Санич, — зупинив замполіта Панда. — Я вже все їм пояснив. Пішли далі.

Зайшовши у наступний намет, Ураган та Панда здивовано перезирнулись. Троє з присутніх лежали на нарах з книжками.

— Це ви, тіпа, бухали, а почули, що ротний іде, і за книжки похапались? — удавано посуворішав Панда.

Шуміти він почав для вигляду, прекрасно розуміючи, що тут не вживають. Один із книголюбів — взводний Гео читав Ніцше, довготелесий Москаль — фентезі, а Рамірес — щось про бізнес.

— Усе, закінчились наші полігони, — сказав Панда. — Скоро на Схід. Гео, з завтрашнього дня берешся за взвод. Зброя, сухпайки старшина получить, речі, щоб нічого не залишилось. Все, що треба, потроху зносимо у маталиги, складаємо, закріплюємо. Техніку загрузимо на платформи, самі у вагони. Далі у зоні підемо своїм ходом. Піхота на броні.

Чимось схожий на грецького філософа Платона, з фрески Рафаеля Санті, Гео похитав головою на знак згоди.

— Ротний, а воювати страшно? — запитав доброволець Льоня з позивним Рамірес.

— Страшно, коли не знаєш, що робити, — відповів Панда. — Коли їдеш з колоною по карті 80-го року і не знаєш, що попереду, свої чи сепари. Страшно, коли з Росії по тобі

«Смерчі» луплять, а відповідку давати не можна. Зараз не 14-й рік. Простіше. Там вороги, тут свої. Суцільна лінія оборони. Не бухайте, слухайте команду і всі повернетесь. Ясно?

Біля третього намету полірував свій і так ідеально чистий кулемет 22-річний Донецьк. Хлопець був родом з Донецька. Звідси і позивний. Наполовину чеченець, наполовину українець.

У наметі підганяв бронік Гром і, обійнявши трубу протитанкового гранатомету, спав Йожик.

Панда махнув рукою і нічого говорити не став.

— Хай відпочивають, а то зараз заведуться і цілу ніч спати не будуть від радості. Спецназ доморощений, — сказав Панда Саничу. — Пішли, замполіт, кави вип'ємо. Я в батальйонного замполіта домашнє печиво віджав. До нього з дому приїжджали.

Дійсно чимось схожий на Панду Сірко і невисокий, кремезний Санич сунули у вечірній прохолоді поміж наметами.

— Як їх усіх назад живими привезти? — запитував Сірко. — Так хочеться, щоб усіх назад, живими.

Сан Санич здвигнув плечима.

— І, Сан Санич, зробіть щось з ними, щоб припинили змії жертви! Тут заповідник поруч. Сьогодні директор заповідника у бригаду приїжджав скаржитись. Каже, ніякої живності не залишилось. Зміюки ні одної, Сан Санич!

— Так, а я що зроблю? — підскочив на місці Ураган. — Тушонка всім набридла. Свіжого м'яса хочеться. До речі, я там одного вужика замаринував. Завтра розведемо за парком техніки вогонь, підсмажимо. О! Шикарний смак.

— Санич, а ви впевнені, що то вужик, а не гадюка?

— А яка різниця? Там головне залози видалити, що отруту виробляють... та воно ж як курка...

— Ну, дивіться, Санич, як ви мене втруїте...

— Та це ж дуже корисно!

Табір засинав. Світло горіло ще тільки в «Бабочці» — штабній машині начальника штабу.

О другій ночі сонний черговий на в'їзді підняв шлагбаум, випускаючи з табору три машини з рекогносцирувальними групами.